

Kutsal kitaplarda Sumer etkisi mi var?

“Tanrı’nın yazdığını inanan din kitapları okunduğunda içlerinde birçok hikaye ve efsanenin bulunduğu görülür. Bunlar üzerinde çalışan bilim insanları, onların nereden ve nasıl oluştuğunu, ne anlama geldiklerini araştırır durur. Bunları bulmak ve saptamak hiç de kolay değildir. Çünkü bugüne kadar yapılan araştırmalar gösteriyor ki, hangi din kitabı olursa olsun, yalnız onu yaratan halkların ürünü olmadığı, o halkın etrafını çeviren ve herhangi bir suretle kaynaştıkları başka halkların geleneklerinden, efsanelerinden yararlanılarak kendi görüş ve kültürlerine göre değiştirilerek, eklemeler yapılarak yazıya geçirildiği ortaya çıkmıştır.

Bunun en güzel örneği tektanrılı dinlerin ilk kitabı olan Tevrat’tır.¹ Tevrat’ta Sumerliler’den ve Babilliler’den, daha doğrusu Mezopotamya kültüründen, komşuları Kenanlılar’dan, Mısırlılar’dan, İran’dan ve Hititler’den birçok etki görülüyor. Aslında Filistin’de Doğu ve Batı karşılaşmış ve burada bu değişik kültürler bir potada toplanmış ve erimiştir.

Tevrat’ın yazdığını göre, İsraili Tarihi İbrahim ile başlıyor. İbrahim, babası Terah, ölen kardeşi Harran’ın oğlu Lut’u alarak Geldaniler’in Ur şehrinde² Harran’a geliyor. Orada Tanrı Rab İbrahim’e görünerek göstereceği ülkeye gitmesini, orada onu büyük bir kavim yapacağını söyler. Orada babası ölen İbrahim karısı ve yeğeni Lut’u alarak Filistin’e gider. Bu topraklarda aile çoğalır. Kabileler oluşur. Etraflarındaki kabileleri kendilerine bağlarlar. Kalabalık çoğaldıkça problemler çıkar, Bunları, Tanrı’dan emir aldığını bildiren peygamberler çözmeye çalışır. Onlar yeterli olmaz, yargıçlar oluşur. En sonunda bir krallık kurmak zorunda kalırlar. Daha önce onlar ‘en büyük tanrıdır, ondan üstün kimse olamaz’ diye kral istemez. En büyük ve ünlü kralları Davut ve oğlu Süleyman, Süleyman’dan sonra ülke ikiye bölünüyor. Kuzey İsrail, Güney Yahuda oluyor. Önce Asurlular, Yahuda’ya saldırıyor. Onları idareleri altına alıyor (M.Ö. 722). Bir süre sonra Babil Kralı Nabukadnezar (M.Ö. 586-538) da İsrail topraklarına giriyor. Yakıp yıkıyor, mabetlerini yerle bir ediyor. Bu arada pek çok İsrail bilginini Babil’e sürgün olarak götürüyor. Sürgüne giden bilginler orada boş durmuyor. Çiviyazılarını öğrenip, Babil kitaplıklarını inceliyorlar. Kuşkusuz birçok konuyu da kulaktan dolma elde ediyorlar. Daha sonra Persler Babil’i ele geçiriyor (M.Ö. 538-333). Yetmiş yıl sonra Pers Kralı Kirus onlara, vatanlarına dönme izni veriyor. Oradan dönenler büyük bir hayal kırıklığına uğruyor. Çünkü geride kalanlar mabetleri olmadığından tanrıları Yahve için ne gereken kurbanları ne de törenleri yapabilmişler. Yerlerinde yabancısı tanrı ve tanrıçalara tapan ve birbirine düşman kabileler dolmuş. Geride kalan İsraililer onlarla evlenmiş ve onların tanrılarına tapmaya başlamış. Bunları görüp geri dönenler kendi halklarını bir araya toplamak ve tanrılarını yeniden hayata getirmek için Tevrat’ı kaleme almış. Ezra ve arkadaşları ilk olarak Tevrat’ın Torah adı verilen beş kitabını yazmış. Bunlar; Tekvin, Çıkış, Levililer, sayılar, Tensiye. Aslında bu kısmın Musa tarafından yazıldığına inanılır. Bu konuda çalışan bilim insanları, ‘Musa zamanında ancak taşlar üzerine yazılıyordu, bunun yanında o zaman yazı bunları yazacak kadar gelişmemişti. Ayrıca bunların sonunda Musa’nın ölümü anlatıldığına göre onun tarafından yazılmasına olanak yok’ diyorlar.³

Tevrat’ın diğer kısmı da yazının gelişmeye başladığı 800 yıllarından itibaren papirüslere, derilere yazılanlar ve yazısız zamanlardan akıllarda kalan konular toplanarak yazıya geçirilmiş ve Torah’ın arkasına eklenmiştir. Bu da Tevrat’ı ilk yazdıranın Tanrı Yahve olmadığını, çeşitli kimseler tarafından çeşitli kültürlerden esinlenilerek yazıldığını gösteriyor. Buna yamalı bohça diyorlar.⁴

On altıncı yüzyılda yaşayan ünlü Yahudi filozof Spinoza’ya göre bunlar Yahudiler’in Babil dönüşlerinden en az yüz yıl sonra yazılmalı imiş.⁵

Yazanlar arasında peygamber olara kabul edilen Yapidu’nun karısı Deborah da var. O, aynı zamanda bir süre İsrail’i idare etmiş. Ona ait bir şiir de bulunuyor Tevrat’ta (Tevrat,

Hakimler, Bap 5). Ondan başka da kadın peygamberler var. Bunlardan biri Aşer'in kızı Serah, diğeri Hulda (Tevrat, II. Krallar, Bap 22: 14).

Tevrat'ın yukarıda sözünü ettiğimiz beş kitabı, yaratılış ve tufan konularından sonra İbrahim ve sülalesinin hayat hikayesi, Mısır'dan çıkış, çölde dolaşma. Musa'nın kanunları, Musa'nın ölümünü kapsamaktadır. Onlardan sonra gelen 34 bölüm veya kitap da yine bir tür tarih ve edebiyat olarak nitelenebilir. İsraililer tarih yazıcılığını Hititler'den almış. Sumerlilerde, Hititler'de olduğu gibi bir tarih yazıcılığı yok. Ona karşın edebi yazıları pek çok. Bunlar İsrail konularından bol bol yararlanmışlardır.

Bu nedenle Tevrat'ta İsrail'in bütün tarihini bulabiliyoruz. Aslında buna ait bugün için başka yazılı kaynak da yok. Özellikle 19. yüzyıldan itibaren Tevrat'ta olayların geçtiği yerleri bulmak amacıyla Mezopotamya ve Filistin'de kazılar yapılmaya başlanıyor. Bu kazıların en büyük ürünleri de, Mezopotamya kültürünü ve onunla birlikte Ortadoğu'nun üç bin yıllık tarihini ve kültürünü ortaya çıkarmak oluyor. Bu kazılarda bulunan belgelerdeki yazı ve dillerin çözülmesi ve Mısır hiyeroglif yazısının okunması ile Tevrat'ta geçen kral adlarının bu belgelerde de bulunduğu görülüyor. Örnek olarak, Mısır'da Firavun Merneptah'ın diktirdiği bir zafer abidesindeki yazıda bulunan İsrail'e karşı bunun İsrail'e karşı kazanılan bir zafer dolayısıyla dikildiği okunuyor. Kral Süleyman'ın beşinci yılında Kudüs'ten vergi alan Mısır Kralı Şişak'ın Mısır yazılarına göre 22.sülaleden Kral Şeşang olduğu anlaşılıyor. Böylece İsrail ve Yahuda kralları ile Asur, Babil ve Mısır kralları karşılaştırılarak yaşadıkları zamanlar saptanıyor. Filistin'de de Tevrat'ta adları olup da nerede oldukları bilinmeyen birçok yer kazılar yoluyla bulunmuştur.⁶

Kur'an'da durum biraz daha değişik. Onda da dış etkiler özellikle yaratılış, tufan, kurban gibi konuların kökeni Sumerliler'e dayanıyor. Ancak bu etkiler Tevrat yoluyla girmiş kuşkusuz.⁷ Ayrıca, Kur'an'da bulunan İbrahim Ailesi'ne, İbrahim'in üçüncü kuşak torunu Yusuf'un yaşamına ait hikayeler, İsrail'in ünlü kralları Davut ve Süleyman ile ilgili söylenceler Tevrat'tan ve Musevi efsanelerinden alınmıştır.

Yalnız Kur'an, Tevrat gibi uzun yıllar arasında yazılmamıştır. Muhammet'in vahi olarak söylediklerinin küçük bir kısmı kendi zamanında taşlar, hurma dalları, ağaç yaprakları, kemikler üzerine yazılmış, büyük kısmı da bazı kimseler tarafından ezberlenmiştir. Peygamber öldükten sonra, bu ezberleyenlerden bazıları savaşlarda ölmeye başlayınca onlar tamamıyla ölüp bitmeden bunların toplattırılıp bir kitap haline getirilmesine karar verilmiş. Başta Ebubekir buna sıcak bakmamış, peygamber zamanında uygulanmayan bir şeyin sonradan yapılmasını hoş görmemiş. Fakat etrafındakilerin zorlaması üzerine Halife Ebubekir Zeyid adındaki birine yazılı olanları toplattırılmış. Ayrıca Zeyid mescit kapısında oturarak peygamberden ayet olarak kim ne biliyorsa gelip söylemesini istemiş. Böylece yazılı ve ezberde olanlar bir araya getirilerek iki ayrı kitap halinde yazıya geçirilmiş. Bunlar için kullanılan yazılı malzeme de yakılarak, kırılarak ortadan kaldırılmış. Ebubekir öldükten sonra yazılan kitaplar Halife Ömer'e geçmiş. O ölünce de kızı Hafza almış.

Halife Osman zamanında yazılan iki kitaptaki vahiler ve sureler arasındaki farklılıkların bazı karışıklıklara meydan verdiği anlaşılıyor. Bu karışıklıkların giderilmesi için bir kurul oluşturulmuş. Bu kurulda kitaplar yeniden ele alınmış ve ezberinde olanlar toplanmış ve onların yardımıyla ayrılıklar düzeltilmeye çalışılmış, surelerde eksiklik olduğu düşünülen yerler tamamlanmış ve bugünkü şekliyle Kur'an yazılmış. Aslında bütün vahileri ezberleyen çok az kimse varmış, daha çok orasından burasından ezberleyenler bulunuyormuş.⁸

Bu ezbercilerin doğru söyleyip söylemediklerine önceleri iki tanık istemişler, ama daha sonra bunu tek tanığa indirmişler. Bu ezberciler kendiliklerinden bir şeyler söyleyemez mi? Kur'andaki Şeytan Ayetleri denilen ayetleri, aynı konuda kimi olumlu, kimi olumsuz, çelişkili birçok ayeti bu kimseler yazdırmış olabilir diye düşünmeden edemiyor insan. Bu

çelişkili ayetler ve onların nedenlerini İlhan Arsel, Kur'an'ın Eleştirisi (Kaynak Yayınları) adlı kitabında açıklamış. Bunlardan bir kısmı:

Dinde zorlama yoktur. (Bakara Suresi, ayet 256).

Buna karşılık; *Müşrikleri (puta tapanları) bulduğunuz yerde öldürün! (Tevbe Suresi, ayet 5).*

Allah kimi doğru yola koymak isterse, onun kalbini açar. Kimi de saptırmak isterse, kalbini dar ve sakıntılı kılar (En'am Suresi, ayet 125.)

Buna karşılık; *Allah kimi hidayete erdirirse, doğru yolu bulan odur. Kimi de şaşırtırsa işte asıl ziyana uğrayan onlardır (A'raf Suresi, ayet 178).*

Allah dileyseydi bütün insanları doğru yola sevk ederdi (Ra'ad Suresi, ayet 31).

Buna karşılık, *Putu tapanlardan yüz çevir, Allah isteseydi putu tapmazlardı (En'am Suresi, ayet 106-107).*

Okunduğu gibi bu ayetlere göre doğru yolu bulmak, inanıp inanmamak tanrının elinde.

Ona karşılık Nahl Suresi, ayet 93'te şöyle der: *Yaptıklarınızdan dolayı mutlaka sorguya çekileceksiniz.*

Şura Suresi, ayet 30: *Başınıza gelen herhangi bir musibet kendi ellerinizin yaptığı işler yüzündendir.*

Fussilet Suresi, ayet 46: *Kim iyi bir iş yaparsa faydası kendinedir ve kim kötülükte bulunursa zararı kendisinedir.*

Bunlara göre de bütün sorumluluk insanın kendisinde.

İncil veya yeni Antlaşma'ya gelince; Onun hakkında Kur'an, Maide Suresi, ayet 110 şöyle yazıyor:

'Allah o zaman şöyle diyecek: Ey Meryem oğlu İsa! Sana ve annene (verdiğim) nimeti hatırla! Hani seni mukaddes ruh ile desteklemiştim. Sen beşikte iken, yetişkin çağında da insanlarla konuşuyordun. Sana kitabı, hikmeti, Tevrat ve İncil'i öğretmiştim. Benim iznimle çamurdan kuş şeklinde bir şey yapıyordun da ona üflüyordun ve benim iznimle kuş oluyordu. Yine benim iznimle anadan doğma körü, alacayı iyileştiriyordun.'

Bu ayete göre Allah İncil'i İsa'ya öğretmiş. Halbuki İsa yaşadığı sürede ne bir şey yazmış, ne de yazdırmış. İsa'dan sonraki 60-150 yıl arasında, İsa konuşurken yanında bulunanlar veya bulunanlardan öğrenilenler yazıya geçirilmeye başlanmış. Bunlar o kadar çoğalmış ki, M.S. 350 yılında toplanan İznik Konsülü'nde bu yazılanlar ayıklanarak İsa'nın yaşamını, söylediklerini, mucizelerini bazı farklarla anlatan Aziz Matta, Markos, Luka ve Yuhanna'nın yazdıkları esas kabul edilmiş, bunlara Yuhanna'nın çeşitli yerlere yazdığı mektuplarla Habercilerin işleri konuları da eklenmiş olarak İncil bugünkü şeklini almış. Çeşitli kimseler tarafından yazılan bu kitapta da çelişkiler var.

Daha sonraları, özellikle 18.yüzyılda İncil'in yazılma tarihleri, yazanlar hakkında çeşitli varsayımlar ortaya atılmış. Apostol Barnabas İsa'nın çarmıha gerilmediğini, gerilenin Judas olduğunu, Hıristiyan öğretmen Bassilides de çarmıha gelenin Simon of Sirene olduğunu, Mosheim de İsa'nın aslında bulunmadığını, yalnız hayal edildiğini söylüyor. İsa'nın mucizelerini de asla kabul etmiyorlar.⁹

Samuel Noah Kramer de İsa'nın ölmeden önce gördüğü işkence ve eziyetleri ve öldükten sonra dirilecek diye beklenmesini, Tanrıça İnanna'nın kocası Çoban Tanrısı Dumuzi'nin cinler tarafından yeraltına götürülürken vurulması, dövülmesine ve yeraltından çıkmasının beklenmesine paralel buluyor ve aynı hikayenin İsa'ya yakıştırılmış olduğunu vurguluyor.¹⁰ Ayrıca İsa'nın kendisi için 'ben iyi bir çobanım, koyunlarım uğruna canımı veririm' demesi de Dumuzi'nin çobanlığını çağırıyor. Onun 'Allah'ın Oğlu' olması Sumer inanışından kaynaklanıyor.¹¹"

1 Tevrat: Eski ahit, İbrahim'in tanrı ile sözleşmesi. İncil: Yeni ahit, İsa'nın tanrı ile andlaşması, Bibel: Yunanca bibliyon kelimesinden geliyor, anlamı kitap veya papirus. Papirus kelimesi de Byblos'tan geliyor. Çünkü ilk olarak bitkiden kağıt yapma endüstrisi, Finike'nin biblos şehrinde başlamış. Müslümanların "Zebur" dedikleri kitap, Tevrat içinde Kral Davut tarafından yazıldığı söylenen şiirler, mersiyeler ve ilahiler bölümü.

2 Ur'un neresi olabileceği hakkındaki tartışma için bkz. Muazzez İlmiye Çığ, İbrahim Peygamber, Kaynak Yayınları, 4.basım, İstanbul, 2004, s.76.

3 Kur'an (bir grup bilimadamı tarafından tercümesi yapıp Suudi Arabistan'da basılmış olandan) Mâide Suresi'nin 13. ayetinin açıklamasında, Tevrat yalnızca bir nüsha idi, kimsenin ezberinde tamamı yoktu. İsrail oğulları Babil'e esir düşünce Tevrat nüshası kaybolmuş, yıllar sonra esaretten kurtulunca hatırdaki kalan bazı bölümler yazılmıştır. Bugün elde kalan bazı bölümler ile Hz. Musa'nın hayatı yazılıdır. Tevbe Suresi'nin 31. ayetinden sonra da bir açıklama var: Hz.Musa'ya verilen levhalar kaybolmuştur. Yahudi din adamları hafızalarında kalan ayetleri parça parça yazmışlar. Babil esaretinde iyi bir yazıcı olan kâhin Ezra kısmen ağızdan söylenenleri kısmen de yazılı olan rivayetleri toplayıp Yahudi mukaddes kitabını meydana çıkarmış. Bu hizmetinden dolayı Ezra İsrail oğullarının saygısını kazanmış. Öyle fazla saygı görmüş ki, ona Allah'ın oğlu demişler. Aynı surenin 30. ayetinde; 'Yahudiler, Üzeyr Allah'ın oğludur, dediler. ... Bu onların ağızlarıyla geveledikleri sözlerdir' şeklinde yazılmaktadır. Ezra Üzeyir olmuş.

4 Tevrat'ın yazılışı hakkında daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Sakioğlu, Tevrat'ı Kim yazdı?; Jonatan Kircsh, The Harlot by The Side of The Road, s.4-14

5 Robert Cooper, The Inquirer's Texts-Book, Being Substance of Thirteen Lectures on The Bibel, Boston, London, s.111.

6 İsrail Finkelstein and Neil Asher Silberman, The Bible Nearhed, Archeology's New Vision of Ancient İsrail and the Origin of its Sacred Texts, s.6-8.

7 Muazzez İlmiye Çığ, Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sumer'deki Kökeni, Kaynak Yayınları.

8 Turan Dursun, Kuran, Kaynak Yayınları, s.114.

9 Robert Cooper, the Inquirer's Text-Book, Being Substances of thirteen lectures on the Biel, Boston, Londra, 1846. p.150.

10 Samuel Noah Kramer, The Sacred Marriage Rite, p.133.

11 Daha geniş bilgi için bkz. Muazzez İlmiye Çığ, Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sumer'deki Kökeni, Kaynak yayınları., s.31.

(Bereket Kültü ve Mabet Fahışeliği, Muazzez, İlmiye Çığ, Kaynak Yayınları)